

કુર્આનની સર્વગ્રાહી તફસીર (વિવરણ)

મઆરિફુલ કુર્આન

ગુજરાતી

મૂળ લેખક

હઝરત મવલાના મુફતી મુહમ્મદ શફીઝ્ સા. (રહ.)

અનુવાદક

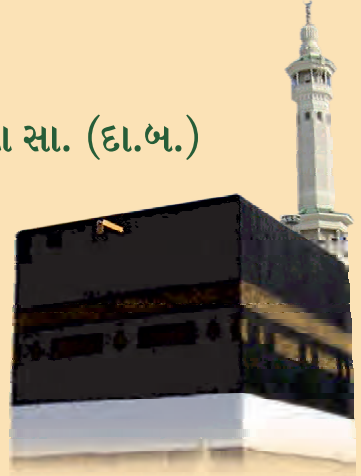
ઈલ્યાસ ગુલામમુહમ્મદ આદમ સાલેહ પટેલ (ખાનપુરી)

પ્રકાશક

હઝરત મવલાના ઈસ્માઈલ વલી ભૂતા સા. (દા.ખ.)

સ્થાપક તથા મોહતમિમ

જમિઅતુલ ઝનાત ટંકારીઆ
મુ.પો. ટંકારીઆ,
તા. જિ. ભરૂચ (ગુજરાત)

www.maarifulqurangujarati.com

કાનૂની ચેતવણી: ● આ તફસીરનો હેતુ ફી-સબિલિલ્લાહ પ્રચાર પ્રસારનો છે, જેથી કોઈપણ વ્યક્તિએ પ્રસ્તુત વેબસાઈટના કોઈપણ સાહિત્યનો અથવા તેના કોઈપણ ભાગનો ઉપયોગ વેપારી ધોરણે કરવાની અથવા કિતાબ સ્વરૂપે છપાવવાની સખત મનાઈ છે. માત્ર ઓનલાઈન શેરીંગ કોઈપણ પ્રકારના એડીટીંગ સિવાય કરી શકાય છે.

● પ્રકાશક પાસે આ તફસીરના પ્રિન્ટેડ કોપીના સર્વ હક્ક કોપી રાઇટેડ હોવાના કારણે મઆરિફુલ કુર્આન ગુજરાતીમાંથી પ્રકાશક અને અનુવાદકનો પ્રિન્ટેડ કોપીનો પેજ નંબર, ભાગ નંબરનો હવાલો આપી કોઈ ફકરો કે વાક્ય કોઈ કિતાબ અથવા લેખમાં કોઈપણ જાતના એડીટીંગ વિના લખી / છાપી શકાય છે.

● આ બાબતોનું ઉલ્લંઘન કરનાર સામે કાયદેસરની કાનૂની કાર્યવાહી કરવાની સખત ચેતવણી આપવામાં આવે છે.

નોંધ : મઆરિફુલ કુર્આન ગુજરાતીના ૧૧ ભાગોની હાર્ડ પ્રિન્ટેડ કોપી મેળવવા માટે પ્રકાશક હઝરત મવલાના ઈસ્માઈલ ભૂતા સાહબનો સંપર્ક કરવા વિનંતી છે.

Designed and Typesetting By: Safwan Patel Khanpuri

પ્રકરણ (૮૮)

સૂરએ ગાશિયહ

સૂરએ ગાશિયહ મક્કામાં નાઝિલ થઈ, તેની ૨૬ આયતો છે.

આયતો : (સૂરએ ગાશિયહ : આયત નં. ૧ થી ૨૬)

﴿بِأَنبَاءِ﴾ ﴿٢٦﴾ ﴿سُورَةُ الْغَاشِيَةِ﴾ ﴿مَكِّيَّةٌ﴾ ﴿٢٨﴾ ﴿تُرْوَعًا﴾ ﴿١﴾

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ ﴿١﴾

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْعَاشِيَةِ ﴿١﴾ وَجُودٌ يُؤْمِنُ خَاشِعَةً ﴿٢﴾ عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ ﴿٣﴾
 تَصَلِي نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾ تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ آنِيَةٍ ﴿٥﴾ لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ
 ضَرِيْعٍ ﴿٦﴾ لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ ﴿٧﴾ وَجُودٌ يُؤْمِنُ تَائِعَةً ﴿٨﴾ لِسَعْيِهَا
 رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾ لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَاغِيَةً ﴿١١﴾ فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾
 فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾ وَ أَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾ وَ نَهَارٌ مُصْفُوفَةٌ ﴿١٥﴾ وَ
 زَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ ﴿١٦﴾ أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ
 رُفِعَتْ ﴿١٨﴾ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾ فَذَكِّرْ ﴿٢١﴾
 إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢٢﴾ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ ﴿٢٣﴾ إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ ﴿٢٤﴾ فَيُعَذِّبُهُ
 اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ ﴿٢٥﴾ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ﴿٢٦﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٧﴾

તરજુમો / તફસીર :

અલ્લાહના નામથી શરૂ કરું છું જે ઘણો જ દયાળુ અને કૃપાળુ છે.

શું આપને ઢાંકી લેનાર (ક્રિયામત)ની વાત પહોંચી છે ? (૧) કેટલાક ચહેરા

તે દિવસે ઝલીલ (૨) (અને) પરિશ્રમ ઉઠાવનાર થાકેલા હશે (૩) (અને) તેઓ ધગધગતી આગમાં દાખલ થશે (૪) અને તેઓને એક ઉકળતા ઝરાનું પાણી પિવડાવવામાં આવશે (૫) (અને) તેઓને એક કાંટાવાળા ઝાડ સિવાય બીજો કોઈ ખોરાક મળશે નહિ. (૬) જે (ખાનારને) તાજો નહિ કરે તેમજ તે ભૂખને પણ નહિ ટાળે. (૭) કેટલાક ચહેરા તે દિવસે રોનકવાળા (૮) (અને) પોતાની (નેક) કરણીને લીધે ખુશ હશે (૯) અને તેઓ આલીશાન બગીચાઓમાં હશે, (૧૦) જેમાં તેઓ કોઈ બકવાસ સાંભળશે નહિ. (૧૧) તે (જન્નતમાં)માં વહેતી નહેરો હશે. (૧૨) તે જન્નતમાં ઊંચા ઊંચા (બિછાવેલા) તખતો હશે (૧૩) અને (વ્યવસ્થિત) ગોઠવેલાં ગ્લાસો હશે (૧૪) અને હારબંધ મૂકેલા (ગાદી) તકિયા હશે (૧૫) અને ઠેર ઠેર મખમલી ગાલીયાઓ પાથરેલા હશે. (૧૬) ત્યારે શું તે લોકો ઊંટોને જોતા નથી કે તે કેવી (અજબ) રીતે બનાવવામાં આવ્યાં છે ? (૧૭) અને આકાશને (જોતાં નથી) કે તે કેવી રીતે ઊંચું કરવામાં આવ્યું છે ? (૧૮) અને પર્વતોને (નથી જોતા) કે તે કેવા સ્થાયી કરી (ઠોકી) દેવામાં આવ્યા છે ? (૧૯) અને જમીનને (નથી જોતા) કે તે કેવી રીતે બિછાવવામાં આવી છે ? (૨૦) માટે (હે મુહમ્મદ ﷺ!) આપ શિખામણ આપતા રહો. આપનું કામ તો શિખામણ આપવાનું જ છે. (૨૧) આપ તેઓના ઉપર રક્ષક (તરીકે) નથી (કે વધુ ચિંતા કરો); (૨૨) પરંતુ જેણે મોહું ફેરવ્યું અને ઈનકાર કર્યો (૨૩) તેને અલ્લાહ (આખિરતમાં) મહાન શિક્ષા કરશે. (૨૪) બેશક, અમારી જ પાસે તેઓને પાછા આવવાનું છે. (૨૫) પછી તેમનાથી હિસાબ લેવાનું અમારું જ કામ છે (તેથી) આપે વધુ ચિંતા કરવી નહિ. (૨૬)

વિસ્તૃત વિવરણ :

کَيَوْمَئِذٍ خَاشِعَةً عَامِلَةً نَّاصِبَةً کયામતમાં કાફિર અને મો'મિનના બે સમૂહો અલગ અલગ થઈ જશે, તેમના ચહેરા અલગ અલગ ઓળખાશે. આ આયતમાં કાફિરોના ચહેરાની એક પરિસ્થિતિ એ બતાવી છે કે તેઓ خَاشِعَةً (ખાશિઅહ) હશે. તેનો અર્થ "ઝૂકવાનો અને નાના બની જવાનો" થાય છે. નમાઝમાં ખુશૂઆનો આ જ અર્થ છે કે અલ્લાહ તઆલા સામે ઝૂકો તથા નાના

બનવાના ચિહ્નો પોતાના અસ્તિત્વ ઉપર સ્થાપિત કરો. જે લોકોએ દુનિયામાં અલ્લાહ તઆલાની સામે ઝૂકવાનું અને નાના બનવાનું અપનાવ્યું નહીં તેમની સજા તેમને કયામતમાં એ મળશે કે ત્યાં તેમના ચહેરા ઉપર અપમાન અને ઝિલ્લતના ચિહ્નો સ્પષ્ટ દેખાશે.

તેમના ચહેરાઓની બીજી અને ત્રીજી પરિસ્થિતિ આ પ્રમાણે વર્ણન કરી કે તેઓ عَامِلَةٌ અને نَاصِبَةٌ હશે. તેમાં "આમિલહ"નો શાબ્દિક અર્થ "અમલ અને મહેનત કરનારો" થાય છે અને રૂઢિપ્રયોગમાં આમિલ અને આમિલહ તે વ્યક્તિ માટે કહેવામાં આવે છે જે સતત અમલ અને મહેનત કરીને થાકીને ચૂર થઈ ગયો હોય અને نَاصِبَةٌ (નાસિબહ)નો અર્થ પણ થાકવું અને મહેનત તથા સંઘર્ષમાં પડી જવાનો છે, કારણ કે આબિરતમાં તો કોઈ મહેનત અને અમલ નથી તેથી કુર્તુબી વગેરે તફસીરકારોએ તેનો આ ભાવાર્થ ઠરાવ્યો છે કે પ્રથમ પરિસ્થિતિ એટલે કે ચહેરાઓની ઝિલ્લત અને અપમાન તો આબિરતમાં થશે અને આમિલહ તથા નાસિબહ એટલે કે મહેનત કરવી અને થાકી જવું બંને પરિસ્થિતિ તે લોકોની દુનિયામાં જ હોય છે, કારણ કે ઘણા કાફિરો અને દુષ્ટો મુશ્રિક પદ્ધતિના પૂજાપાઠ અને ખોટી વિધિઓમાં સંઘર્ષ અને મહેનત દુનિયામાં જ કરતા રહે છે, જેમકે હિન્દુઓના જોગી, ઈસાઈઓના રાહિબ ઘણા એવા પણ હોય છે જેઓ નિખાલસતા સાથે માત્ર અલ્લાહ તઆલાની ખુશી માટે દુનિયામાં પૂજાપાઠનો સંઘર્ષ કરતા રહે છે અને તેમાં ઘણી મહેનત અને તકલીફ વેઠે છે પરંતુ તે પૂજાપાઠ મુશ્રિક પદ્ધતિ અને ખોટા તરીકા ઉપર હોવાના કારણે અલ્લાહ તઆલા સમીપ તેનો કોઈ બદલો નથી ધરાવતી તો આ લોકોના ચહેરા દુનિયામાં પણ આમિલહ અને નાસિબહ રહ્યા, એટલે કે થાકેલા અને મહેનતથી ચૂર ચૂર રહ્યા અને આબિરતમાં પણ તેમના ઉપર અપમાનની કાળાશ છવાશે.

હઝરત હસન બસરી (રહ.)એ રિવાયત કરી છે કે હઝરત ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) જ્યારે સિરીયામાં ગયા તો એક ઈસાઈ રાહિબ તેમની પાસે આવ્યો જે ઘરડો હતો અને પોતાના ધર્મની ઈબાદત અને સંઘર્ષ તથા મહેનતમાં લાગેલો હતો, મહેનતથી તેનો ચહેરો બગડેલો, શરીર સુકલકડી અને કપડાં મેલાં ઘેલાં હતા, જ્યારે ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.)એ તેને જોયો તો તેઓ રડી પડ્યા. લોકોએ

રડવાનું કારણ પૂછ્યું તો ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.)એ કહ્યું કે મને આ વૃદ્ધની હાલત ઉપર દયા આવી કે આ બીચારાએ એક હેતુ માટે ઘણી મહેનત અને કુરબાની આપી પરંતુ તે પોતાના મક્સદ એટલે કે અલ્લાહ તઆલાના રાજીપાને પામી શક્યો નહીં. તેના ઉપર હઝરત ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.)એ આ આયત પઠી,

وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ

(કુર્તબી)

نَارًا حَامِيَةً નો શાબ્દિક અર્થ "ગરમ" થાય છે અને આગનું ગરમ હોવું તેની પ્રકૃતિ છે પરંતુ તેનું આ વિશિષ્ટ લક્ષણ વર્ણન કરવું એવું બતાવવા માટે છે કે આ આગની ગરમી દુનિયાની આગ જેમ કોઈપણ સમયે ઓછી અથવા સમાપ્ત થનારી નથી બલકે તે કાયમી અને હંમેશા માટે છે.

لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ એટલે કે જહન્નમવાળાઓને ખાવા માટે ضَرِيع (દરીઅ) સિવાય કંઈ ન મળશે જે દુનિયામાં એક ખાસ પ્રકારનું કાંટાવાળું ઘાસ છે જે જમીન ઉપર ફેલાય છે, કોઈ પણ તેના પાસે નથી જતું, તે ખૂબ દુર્ગંધયુક્ત ઝેરી કાંટાવાળું હોય છે.

(ઈકરીમા અને મુજાહિદ દ્વારા કુર્તબી)

જહન્નમમાં ઘાસ અને ઝાડ કેવા ? :

અત્રે એ શંકા કરવામાં ન આવે કે ઘાસ અને ઝાડ તો આગમાં સળગી જનારી વસ્તુ છે, જહન્નમમાં તે કેવી રીતે રહેશે ? પરંતુ જે સર્જનહાર અને માલિકે આ દુનિયામાં વૃક્ષો અને ઘાસને પ્રાણી અને હવાથી પોષણ આપ્યું તેને એવી શક્તિ પણ છે કે તે જહન્નમમાં વૃક્ષો અને ઘાસનો ખોરાક આગ જ બનાવી દે અને તે તેનાથી જ વિકાસ પામે અને ફેલાય.

એક શંકાનો જવાબ :

કુર્આનમાં જહન્નમવાળાઓના ખોરાક વિશે વિવિધ વસ્તુઓનું વર્ણન આવ્યું છે. અત્રે ضَرِيع (દરીઅ) તેમનો ખોરાક બતાવ્યો છે, બીજી જગ્યાએ "ઝક્કુમ" અને ત્રીજી જગ્યાએ غَسْلِيْن (ગિસ્લીન); તો આ આયતમાં વર્ણન કર્યું છે કે જહન્નમવાળાઓને દરીઅ સિવાય કોઈ ખોરાક આપવામાં આવશે નહીં. આ ચોક્કસ ખોરાક હોવાનું તે ખોરાકના મુકાબલામાં છે જે સારો, સ્વાદિષ્ટ અને

શરીરનો ભાગ બનનારો હોય અને દરીઅ એના દષ્ટાંત સ્વરૂપે લાવવામાં આવ્યું. ભાવાર્થ એ છે કે જહન્નમવાળાઓને કોઈપણ ખોરાક ખાવા લાયક મળશે નહીં બલકે દરીઅ જેવી તકલીફ આપનારી નુકસાનકારક વસ્તુઓ આપવામાં આવશે તેથી દરીઅ એકમાત્ર ખોરાક હોવાનું બતાવવાનો હેતુ નથી બલકે ઝક્કુમ અને ગિસ્લીન પણ દરીઅમાં સામેલ છે અને કુર્તુબી (રહ.)એ કહ્યું કે બની શકે છે કે જહન્નમના વિવિધ દરજ્જાઓ અને તબક્કાઓમાં તેમના વિવિધ ખોરાકો હોય, તેમને ક્યાંક દરીઅ તો ક્યાંક ઝક્કુમ તો ક્યાંક ગિસ્લીન મળે.

لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ પાછલી આયતમાં જહન્નમવાળાઓનો ખોરાક દરીઅ બતાવવામાં આવ્યો છે. મક્કાના અમુક કાફિરોએ આ આયત સાંભળી તો કહેવા લાગ્યા કે અમારા ઊંટ તો દરીઅ ખાઈને ખૂબ તાજામાજા થાય છે; તેના જવાબમાં કહેવામાં આવ્યું કે જહન્નમના દરીઅને દુનિયાના દરીઅ ઉપર અનુમાનિત ન કરો, ત્યાંના દરીઅથી ન તો ભૂખ પૂરી થશે ન જ પેટ ભરાશે.

لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَا غِيَةَ એટલે કે જન્નતમાં કોઈ એવી વાતચીત અથવા એવા શબ્દો જન્નતવાળાઓના કાનમાં પડશે નહીં જે વાહિયાત, બેહૂદા અને મનદુઃખ પહોંચાડનાર હોય, તેમાં કુફિયા શબ્દો અને ખોટી વાતચીત પણ આવી ગઈ. ગાળાગાળી, આક્ષેપબાજી, બોહતાન, ઈલ્જામ અને આવી બધી વાતચીત જેને સાંભળીને માનવીને પીડા થાય છે તે બધું આમાં સામેલ છે. બીજી જગ્યાએ કુર્આને કરીમે તેને આ રીતે વર્ણન કર્યું છે وَلَا تَأْتِيهَا وَلَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْتِيهَا એટલે કે જન્નતવાળા જન્નતમાં કોઈ બેહૂદા વાતો અથવા આક્ષેપ લગાવવાની વાત સાંભળશે નહીં, તેના ઉપરાંત પણ કેટલાય ઠેકાણે કુર્આને કરીમમાં આ વિષય વર્ણન થયો છે.

આથી જાણ થાય છે કે આક્ષેપ લગાવવો અને મહોં માથા વગરની વાહિયાત વાતો ઘણી પીડાદાયક વસ્તુ છે તેથી કુર્આને કરીમે જન્નતવાળાઓની પરિસ્થિતિમાં કાળજીપૂર્વક તેને વર્ણન કર્યું કે જન્નતવાળાઓના કાનોમાં ક્યારેય કોઈ એવી વાત પડશે નહીં જેનાથી તેમનું દિલ ખરાબ અને મેલું થાય.

અમુક સામાજિક શિષ્ટાચાર :

مَا مِنْ شَبَابٍ مُؤْضِعَةٍ وَأَكْوَابُ (અકવાબ) એ کُوبُ (કૂબ)નું

બહુવચન છે, તે પાણી પીવાના વાસણને કહેવામાં આવે છે જેમકે ગ્લાસ, જામ વગેરે. તેના લક્ષણમાં શબ્દ **مَوْضِعٌ** (મવ્દૂઅહ) એટલે કે પોતાના નિશ્ચિત જગ્યાએ પાણી નજીક રાખેલા હશે, આવું કહીને સામાજિક શિષ્ટચારની એક મહત્ત્વની બાબત તરફ પ્રેરિત કરવામાં આવ્યા કે પાણી પીવાના વાસણો પાણીની નિશ્ચિત જગ્યા પાસે રહેવા જોઈએ, ત્યાંથી આમતેમ થઈ જાય અને પાણી પીવાના સમયે તેને શોધવા પડે તો તે પીડા અને ત્રાસની વસ્તુ છે તેથી દરેક વ્યક્તિએ એ બાબતની કાળજી રાખવી જોઈએ કે આવા ઉપયોગની વસ્તુઓ જે બધા ઘરવાળાઓના કામમાં આવે છે જેમકે લોટા, ગ્લાસ, ટુવાલ વગેરે તો તેમને તેમના નિશ્ચિત ઠેકાણે રાખવા જોઈએ અને ઉપયોગ કર્યા પછી તેને ત્યાં જ રાખવા જોઈએ જેથી ઘરમાં બીજાઓને તકલીફ ન પડોયે. શબ્દ "મવ્દૂઅહ" થી આ ઈશારો એટલા માટે નીકળ્યો કે અલ્લાહ તઆલાએ જન્મતવાળાઓની રાહત અને આરામ માટે તેના ઝિક્કની કાળજી રાખી કે તેમના પાણી પીવાના વાસણ તેમને પાણીની નજીક રાખેલા મળશે.

... **أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبْلِ كَيْفَ خُلِقَتْ** ... કયામતની પરિસ્થિતિઓ અને તેમાં મો'મિન અને કાફિરના સારા બદલા અને સજાનું વર્ણન કર્યા પછી તે જાહિલ અને ગમાર ઈન્કારીઓના માર્ગદર્શન તરફ ધ્યાન આપ્યું જે પોતાની બેવકૂફી અને મૂર્ખાઈના લીધે કયામતનો ઈન્કાર એ બીનાએ કરે છે કે તેમને મૃત્યુ પામ્યા પછી અને માટી થઈ ગયા પછી ફરીવાર સજીવન થવું અસંભવિત બલકે અશક્ય લાગે છે, તેમના માર્ગદર્શન માટે અલ્લાહ જલ્લ શા'નુહૂએ પોતાની કુદરતની અમુક નિશાનીઓમાં વિચાર કરવાનો આયતોમાં ઈરશાદ કર્યો છે અને અલ્લાહ તઆલાની કુદરતની નિશાનીઓ તો આસમાન અને જમીનમાં અગણિત છે અત્રે તેમાંથી એવી ચાર વસ્તુઓનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું જે અરબની વિચરતી જાતીના લોકો માટે પરિસ્થિતિ આધારે યોગ્ય છે કે તેઓ ઊંટો ઉપર સવાર થઈને લાંબી લાંબી મુસાફરીઓ કરે છે અને તે વખતે તેમની સૌથી વધારે નજીક તેમનું ઊંટ છે. ઉપર આસમાન નીચે જમીન અને આગળ પાછળ, ડાબે જમણે પહાડોની હારમાળા હોય છે, આ જ ચાર વસ્તુઓમાં તેમને વિચાર કરવાનો હુકમ આપવામાં આવ્યો કે બીજી કુદરતની નિશાનીઓને પણ છોડો, ફક્ત આ ચાર વસ્તુઓમાં ચિંતન મનન કરો તો અલ્લાહ તઆલાની દરેક વસ્તુઓ ઉપર તેની

સંપૂર્ણ કુદરતની ગવાહી અને સાક્ષાત્કાર તમને મળી રહેશે.

અને જાનવરોમાં ઊંટની અમુક એવી વિશિષ્ટતાઓ પણ છે જે ખાસ ધ્યાનપાત્ર છે અને વિચાર કરનારા માટે અલ્લાહ તઆલાની હિકમત અને કુદરતનો અરીસો બની શકે છે, પરંતુ પ્રથમ તો અરબમાં સૌથી મોટું જાનવર પોતાના કદકાઠીના આધારે ઊંટ જ છે હાથી ત્યાં થતા નથી; બીજું, અલ્લાહ તઆલાએ આ મોટા શરીરવાળા પશુને એવું બનાવી દીધું છે કે અરબના બેદૂઈન લોકો તથા ગરીબ અને મુફ્લીસ લોકો પણ આટલા મોટા પશુને પાળવામાં અને રાખવામાં કોઈ મુશ્કેલી અનુભવતા નથી કારણ કે તેને છોડી દેવામાં આવે તો તે પોતાનું પેટ પોતે ભરી લે છે, ઊંચા વૃક્ષોના પાંડદા તોડવાની મહેનત પણ તમારે કરવી પડતી નથી, તે પોતે પાંડદા અને ડાળીઓ ખાઈને ગુજારો કરી લે છે. હાથી અને બીજા જાનવરો જેવો તેનો ખોરાક નથી જેને પુરું કરવામાં ખૂબ મુશ્કેલી પડે છે. અરબના જંગલોમાં પાણી એ ખૂબ ઓછી મળનારી વસ્તુ છે, દરેક જગ્યાએ દરેક સ્થળે નથી મળતું, કુદરતે ઊંટના પેટમાં એક એવી કુદરતી ટાંકી લગાવી છે કે સાત આઠ દિવસનું પાણી પી લઈ તે પોતાની આ ટાંકીમાં સંગ્રહી રાખે છે અને જરૂરત પ્રમાણે ધીમે ધીમે તેમાંથી પોતાના શરીરની પાણીની જરૂરિયાત પૂરી કરે છે. આટલા ઊંચા જાનવર ઉપર સવાર થવા માટે સીડી લગાવવી પડે પરંતુ કુદરતે તેના પગને ત્રણ વિભાગોમાં વહેંચી દીધા, એટલે કે દરેક પગમાં બે ઘૂંટણ બનાવ્યા કે ઉગળું વળી બેસી જાય છે તો તેના ઉપર બેસવું અને ચઢવું સરળ બની જાય છે. આ પશુ એટલું મહેનતું છે કે બધા પ્રાણીઓમાં સૌથી વધારે ભાર વેઠારનાર છે. અરબના મેદાનોમાં દિવસની મુસાફરી તડકાના કારણે ખૂબ મુશ્કેલ હોય છે, કુદરતે આ જાનવરને આખી રાત ચાલવાની ટેવવાળા બનાવ્યા છે અને તે એટલા ગરીબડા સ્વભાવનું હોય છે કે નાની છોકરી પણ તેની લગામ પકડી જ્યાં ઈચ્છે લઈ જાય છે તદ્દુપરાંત તેની બીજી ઘણી વિશિષ્ટતાઓ છે જે માનવીને અલ્લાહ તઆલાની કુદરત અને ઉચ્ચ કક્ષાની હિકમતનો બોધપાઠ આપે છે. સૂરતના અંતે રસૂલે કરીમ ﷺ ને તસલ્લી માટે કહેવામાં આવ્યું કે તમને અમે તેમના ઉપર થોપ્યા નથી કે તમે સૌને મો'મિન જ બનાવી દો, **كُنتَ عَلَيْهِمْ** બલકે તમારું કામ પ્રચાર કરવાનું અને બોધપાઠ આપવાનું છે, આ કામ

સૂરએ ગાશિયહ-૮૮ : ૧ થી ૨૬

પાઠ : ૩૦

મઆરિફુલ કુર્આન (ભાગ-૧૧)

કરી તમે નચિંત થઈ જાઓ, તેમનો હિસાબ કિતાબ તથા બદલો અને સજા બધું અમારું કામ છે.

تَمَّتْ سُورَةُ الْغَاشِيَةِ بِحَمْدِ اللَّهِ لَيْلَةَ يَوْمِ الْإِثْنَيْنِ ١٩ شَعْبَانَ ١٣٩١ هـ

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! સૂરએ ગાશિયહ પૂર્ણ થઈ.

□□□□□□□□□□

તારીખ : ૦૮ ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૫ મુતાબિક ૧૮ રબિઊલ આખર ૧૪૩૬ હિજરી
ગુજરાતી અનુવાદક : ઈલ્યાસ પટેલ ખાનપુરી

મઆરિફુલ કુર્આન ગુજરાતી
મૂળ તફ્સીર લખનાર : હજરત મવલાના મુફ્તી મુહમ્મદ શફીઅ સા. (રહ.)
ગુજરાતી અનુવાદક : ઈલ્યાસ પટેલ ખાનપુરી
E-mail: saleh.printers786@gmail.com
પ્રકાશક (પ્રિન્ટેડ કોપી) : હજ. મવલાના ઈસ્માઈલ ભૂતા સા. (દા.બ.)
મોહતમિમ : જમિઅતુલ બનાત ટંકારીઆ
ફોન નં. : (૦૨૬૪૨) ૨૭૦૩૩૦ / ૨૭૦૮૩૨
www.maarifulqurangujarati.com